

Háttér

A nemzetközi "Ne gyújts rá"- mozgalom világnapját minden év november harmadik csütörtökön tartják, amelynek célja, hogy legyen az évben egy olyan nap, amikor a dohányosok nem gyújtanak rá, és a társadalom figyelme ráirányul a dohányzás és a passzív dohányzás veszélyeire.

A dohányzás világszerte a leginkább megelőzhető haláloknak számít, ennek ellenére évente közel 7 millió ember haláláért felelős világszerte és több mint 500 milliárd dollár értékű gazdasági kárt okoz. A dohánytermékek fogyasztása európai uniós szinten is a leginkább elterjedt elkerülhető egészségkockázatok közé tartozik: a dohányzás mintegy 700.000 európai uniós állampolgár haláláért felelős évente. A dohányzók 50%-a idő előtt hal meg, ez átlagosan 14 életévnyi veszteséget okoz. Emellett a dohányozók nagyobb valószínűséggel szenvednek a káros egészséghatások következményeitől is, beleértve a szív- és érrendszeri, a légzőszervi és a daganatos megbetegedéseket. A WHO Európai Regionális Irodájának 2015-ös Európai Egészségjelentésében az európai régió tagországainak (41 vizsgált ország) 2012-es adatai alapján a rendszeresen dohányzó felnőtt férfiak és nők kor szerint standardizált gyakorisági mutatói esetében középmezőnyben állunk a többi tagországgal való összevetés tekintetében.

A dohányzás Magyarországon is súlyos népegészségügyi és nemzetgazdasági problémát jelent, a dohányzás következtében 2015-ben 22.496 ember halt meg és több mint 500 ezer egészségben eltöltött életévet (DALY) veszítettünk el, ezzel Magyarország az Európai Unió 28 tagországa között a legrosszabb helyen állt, annak ellenére, hogy 1990 óta csökkenő tendencia figyelhető meg¹ a dohányzással összefüggő mutatókban, mind az aktív, mint a passzív dohányzás tekintetében. A dohányzás okozta halálozás tekintetében is az európaihoz hasonló trend figyelhető meg, azaz míg a férfiak esetében csökken a halálozások száma, a nőknél nincs számottevő változás. A dohányzás okozta terhekre többféle becslés is készült, amelyek alapján a dohányzás okozta hazai veszteség 2010-ben 450 -1000 milliárd Ft közé esett.

Az Országos Lakossági Egészségfelmérés (OLEF) 2000-ben és 2003-ban kivitelezett kutatásai, valamint a 2009-ben és 2014-ben, egységes nemzetközi módszertan szerint kivitelezett Európai Lakossági Egészségfelmérés (ELEF) alapján a középkorú lakosság körében 2000 óta csökkent a dohányzók aránya mind a férfiak, mind a nők vonatkozásában. A napi rendszerességgel dohányzók aránya a középkorú férfiak körében csökkent, míg a nőknél csak jelzésértékű a változás. A hazai ifjúsági felmérések (GYTS 2003-2016)² eredményei alapján összességében elmondható, hogy 2013 óta a 13-15 éves fiatalok körében nőtt a nemdohányzók aránya, illetve csökkent az alkalmi dohányzók és a naponta dohányzók számaránya egyaránt. A korábbi kutatási eredményekből az is jól látszik, hogy a fiatalok ismeretei a dohányzás és a passzív dohányzás káros hatásairól, valamint ezek negatív megítélése kedvező tendenciákat mutat az előző évekhez képest.

Főbb hazai tevékenységek a dohányzás visszaszorítása érdekében

Tilos a dohánytermékek közvetlen és közvetett reklámja

Magyarországon 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló törvény értelmében tilos a dohánytermékek közvetlen és közvetett reklámja, illetve nem nyújtható szponzorálás dohánytermékekre vonatkozóan.

---

¹ 2010-ben a dohányzás következtében a magyar lakosság közel 600 ezer egészségben eltöltött életévet veszített el (DALY).

² Részletes eredmények elérhetősége: <http://www.fokuszpont.dohanyzasvisszaszoritasa.hu/hu/content/hazai-es-kulfoldi-adatok-tanulmanyok>

Zárt légtérű közterületeken, illetve közintézményekben tilos a dohányzás

A Parlament 2011. április 26-án kiugróan magas – 84 százalékos – többséggel döntött a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Nvt.) módosításáról. 2 Az Nvt. módosítása értelmében 2012. január 1-jétől fő szabály szerint zárt légtérű közterületeken, illetve közintézményekben tilos a dohányzás. A dohányzási korlátozással érintett, valamint a dohányzásra kijelölt helyeket, helyiségeket, valamint közterületeket 2013. március 1-jétől egységes, meghatározott tartalmú és formájú felirat és jelzés alkalmazásával szembetűnő módon kell megjelölni.

Képekkel kombinált egészségvédő figyelmeztetések a dohánytermékek csomagolásán

2013. január 1-jétől a dohánytermékek túlnyomó része csak képekkel és illusztrációkkal kombinált egészségvédelmi figyelmeztetésekkel ellátott csomagolással hozható forgalomba. Mind a helyi tarifával működő 06 40-200-493-as kékszám, mind a leteszemacigit.hu weboldal megtalálható a 42 képekkel kombinált egészségvédő figyelmeztetés közül 6 db-on, valamint a törvény által előírt dohányzási korlátozással érintett, illetve dohányzásra kijelölt helyeket jelölő felirat és jelzés szövegében. A telefonszolgáltatásnak két funkciója van: a leszokáshoz támogatást kérőket továbbirányítja az Országos Dohányzás Leszokás Támogatási ódszertani központ 08 80 44-20-44-es zöldszámára, emellett pedig rögzíti a törvény betartásával kapcsolatos észrevételeket. A leteszemacigit.hu honlap a leszokással kapcsolatban szolgál információval.

Egységes csomagolás bevezetése

Magyarországon a dohánytermékek előállításáról, forgalomba hozataláról és ellenőrzéséről, a kombinált figyelmeztetésekről, valamint az egészségvédelmi bírság alkalmazásának részletes szabályairól szóló 39/2013. (II. 14.) Korm. rendelet tartalmazza az egységes csomagolás bevezetéséhez szükséges tartalmi elemeket. Az új márkájú és új alfajú cigarettát, illetve cigarettadohányt, amit 2016. augusztus 19-e előtt már forgalomba hoztak, 2018. május 20-tól, valamint azon termékeket, amelyeket 2016. augusztus 20. után hoznak forgalomba, már csak olyan csomagolásban lehet forgalmazni, amelyen nincs márka jelzés, illetve védjegy. 2019. május 20-tól már minden cigaretta és cigarettadohány csak egységes csomagolásban kerülhet a polcokra.

Dohánytermékek értékesítése kizárólag ellenőrzött keretek között működő szakboltokban engedélyezhető

Az Országgyűlés 2012. szeptemberében fogadta el a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről törvényt⁶, amely alapján a 2013. július 1-jétől dohánytermékek értékesítése kizárólag ellenőrzött keretek között működő szakboltokban engedélyezhető, amelyekben valóban csak 18 éven felüliek vásárolhatnak.

Az Országos Dohányzás Leszokás Támogatási Módszertani Központ

Az Országos Korányi Tbc és Pulmonológia Intézet az Egészséges Magyarországért Központtal együttműködve létrehozta az Országos Dohányzás Leszokás Támogatási Módszertani Központot. A projektet az Európai Unió támogatja. 2012 óta működő Országos Dohányzás Leszokás Támogatási Módszertani Központ (www.leszokaspont.hu) azzal a céllal jött létre, hogy módszertani segítséget nyújtson az evidenciákon alapuló leszokás támogatáshoz, összefogja és irányítsa a dohányzás visszaszorítását célzó szakmai tevékenységeket, kezdeményezze a vonatkozó szakmai irányelv szerkesztését. Egyéni, csoportos és telefonos tanácsadása révén gondoskodik arról, hogy minél szélesebb körhöz jusson el az információ és egyénre szabott segítség.

Telefonos leszokás támogatás

A leszokás támogatásának részét képezi az ingyenesen hozzáférhető telefonos leszokás támogatási tanácsadás, amely a WHO ajánlásoknak megfelelően szélesíti a leszokás támogatási portfóliót. Ez egy proaktív telefonos tanácsadás, ami önmagában vagy farmakoterápiával kombináltan egyaránt hatékonyan alkalmazható. A leszokás támogatásának ez a modulja 6 hétig tart a program keretében.

A tanácsadó a pácienssel egyeztetett időpontban több alkalommal 10-15 perces tanácsadási megbeszélést folytat.

A fenntartási időszakban megvalósult telefonos utánkövetés értelmében - ha azzal a feltevéssel élünk, hogy aki fel sem vette a telefont, az még mindig dohányzik - 29% a leszokási rátáról beszélhetünk a 6 hónapos fenntartási időpontban. Pozitívumnak tartható továbbá, hogy a visszahívások során a még dohányosok közül többen jelezték, hogy ismételten szívesen vennének egy leszokás támogató segítséget, már motiváltabbak a leszokásban, mint az első támogatási folyamat során.

Leszokás támogatás a tüdőgondozókban

2013. február elejétől Magyarországon is elérhető az Országos Dohányzás Leszokás Támogatási Módszertani Központ által irányított ingyenesen hívható, leszokási telefonos szolgáltatás (06-80-44-20-44). Tapasztalt és speciálisan képzett szakemberek várják és segítik a motivált leszokni vágyókat, egy több hívásból álló telefonos tanácsadás során. 2014. januártól európai uniós támogatásból, 18 konzorcium keretében országsszerte 86 tüdőgondozóban dohányzás leszokást támogató csoportos tanácsadás indult. Ezzel egyidejűleg kötelező jelleggel – a központi költségvetés terhére – végzik a támogatásban részesült tüdőgondozókban az egyéni leszokás-támogatást is, továbbá helyi szakmai és lakossági kommunikációt folytatnak. Jelenleg a dohányzás leszokás támogatás a 148 tüdőgondozó alaptevékenységének körébe tartozik és a személyzet jelentős része ehhez részletes képzést is kapott, így felkészültek tartható a feladat elvégzésére.

Ár- és adóintézkedések

Az utóbbi években a dohánytermékekre vonatkozóan többszöri adóemelés lépett érvénybe, legutoljára 2017. júliusában.

Dohányzás Fókuszpont

Magyarország a WHO Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezmény ratifikálásával többek között vállalta a dohányzás fókuszpont létrehozását és működtetését. A Dohányzás Fókuszpont 2005-ben került létrehozásra. A Dohányzás Fókuszpont felelős a dohányzás visszaszorításával kapcsolatos megelőző tevékenységek koordinálásáért. A Fókuszpont tevékenysége nyomán az elmúlt időben számos olyan hatékony beavatkozás valósult meg Magyarországon, amelyek elősegítették a felnőtt lakosság dohányzási szokásainak pozitív irányú változását. Annak érdekében, hogy ezt a pozitív irányú változást a jövőben is sikerüljön fenntartani, fontos, hogy a jogszabályi háttér kialakítása és végrehajtása mellett további, az egészségmagatartás megváltoztatására irányuló beavatkozások is megvalósuljanak.

Ajánlott holnapok

www.dohanyzasvisszaszoritasa.hu

www.cikiacigi.hu

www.leteszemacigit.hu